

MÊNH MÔNG THẾ SỰ ĐỂ GIÓ CUỐN ĐI

SỐ 111

ĐÔI ĐIỀU SUY NGÃM TỪ CHUYỆN BÓNG ĐÁ

Tương Lai

Mùa thu chưa đến, vẫn nắng nóng chói chang, hầm hập, nhưng “*Mùa Bóng Đứ*” đã đem lại ngọn gió mát lành, xua tan nỗi oi bức ngột ngạt của thiên tai lẫn nhân tai. Cứ cho con đại dịch Covid 19 khủng khiếp bắt đầu từ Vũ Hán bên Tàu là “*thiên tai*” đi, vậy thì “*nhân tai*” là gì đây, hình thù của nó ra sao? Nó phủ một lớp gai nhọn xù xì gớm ghiếc, hay bóng mượt giả trá bịp bợm với cái vỏ *cùng chung ý thức hệ* giữa Tập Cận Bình và Nguyễn Phú Trọng không đây?

Nhưng thôi, hãy trở lại với bóng đá cho nó nhẹ đầu, *chuyện nặng đầu* bàn sau.

“*Cứ gọi hy vọng là giấc chiêm bao...Đừng tin những lời tán tụng cam đoan*” như thi hào Nga thế kỷ XIX Mikhail Lermantov từng viết. Chẳng cần phải đoán đo khi gọi “*Mùa Bóng Đứ*” đem lại ngọn gió mát lành, cho dù có hay không “*Ngô đồng nhất điệp lạc. Thiên hạ cộng tri thu*”

khí quả bóng tròn của Euro 2020-2021 và Copa America 2021 đã lần đến hồi kết.

Tại sân vận động Wembley ở thủ đô nước Anh - “*thánh địa của bóng đá*”, nơi diễn ra trận chung kết Euro 2020-2021 Bonucci đã hét lớn : “*Bóng đá trở về Rome*”. Chỉ thay một chữ H bằng chữ R, chàng thủ quân đội Ý - người có nụ cười rất thân thiện - đã giội một gáo nước lạnh vào người Anh với “*Bài hát cổ động chính thức của của đội tuyển Anh*” có tên là “*Football is coming home*” (Bóng đá trở về nhà) đã tắt ngấm cùng với giọt nước mắt đắng cay của Gareth Southgate sau 53 năm chờ đợi. Nhà cầm quân tài ba của đội tuyển Anh đã phải thốt lên: “*Thất bại này sẽ khiến*

chúng tôi đau đớn cho đến hết sự nghiệp. Nhưng đó là bóng đá”. Vâng “*đó là bóng đá*”!

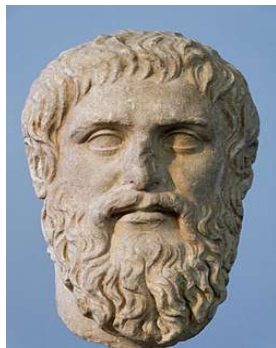
Ở bên kia đại dương, sau khi nâng cao chiếc Cúp vô địch mà người Argentina đã ngóng trông suốt 28 năm, Lionel Messi đã ngồi ngay giữa sân bóng *Maracana* – thánh đường của bóng đá Brazil - mà nhắn tin qua điện thoại cho vợ, để khoe chiếc huy chương vàng. Và tiếp đó nhắn tin cho cha mình. Khi về đến quê nhà, siêu sao bóng đá này đã đi khắp phố ký tặng những “*Người hâm Mộ*” đang chờ, trên mình vẫn còn mặc nguyên chiếc áo sweater của tuyển, cho thấy Messi cũng chỉ vừa đặt chân đến nhà. Cầu thủ đeo băng đội trưởng mang áo số 10 nổi gót huyền thoại Diego Maradona của đội tuyển quốc gia Argentina, từng góp dấu giày vào 9 trên 12 bàn thắng của đoàn quân áo sọc xanh, từng sở hữu *6 Quả bóng vàng* và nay lại sở hữu luôn danh hiệu *cầu thủ xuất sắc nhất của Copa America 2021*. Báo Argentina La Nacion chỉ ra rằng, *để làm được như Lionel Messi tại Copa America, phải cần tới tám cầu thủ ở Euro trong đó có cả siêu sao lừng danh Cristiano Ronaldo!* Còn huấn luyện viên của đội tuyển quốc gia Argentina Lionel Scaloni thì cho biết: “*Messi thi đấu*

trận chung kết với chân thương. Nếu các bạn biết về tình trạng của cậu ấy khi tham dự Copa America năm nay, các bạn sẽ càng yêu quý cậu ấy hơn. **Chúng ta đang nói về cầu thủ xuất sắc nhất mọi thời đại của bóng đá thế giới, và mọi người đều biết rằng việc Messi giành danh hiệu đầu tiên cùng đội tuyển quốc gia Argentina quan trọng như thế nào!**"

Vậy đó. **Tài năng khó thay thế của một con người - một cá thể - là chuyện có thật, và cần phải được tôn trọng.** Một đất nước, một thể chế biết tôn trọng tài năng của một cá nhân khó có thể thay thế đó, là một đất nước đáng sống. Đáng sống, vì là một đất nước luôn áp ủ nguồn năng lượng vô tận để đi về phía trước. Một thể chế bóp chết mọi khát vọng tự do sáng tạo để uơm mầm, và phát triển tài năng của cá nhân là một thể chế sẽ phải lụi tàn như nó đang lụi tàn, cho dù có chống đỡ bằng bạo lực hoặc lừa dối, bịp bợm bằng những cái loa tuyên truyền mở hết cỡ phối hợp với lũ dư luận viên đông như giòi.

Bóng đá không phải là không cần tuyên truyền, quảng cáo để thu hút người xem, chen vào đó không thiếu những fake news được tung ra bởi những "ông bầu bóng đá" nhằm thu lợi bất chính. Nhưng bóng đá đích thực đủ sức mạnh để **"tự hiểu chính mình"** như Socrates từng khuyến

cáo, còn Platon thì khẳng định **"Cái đẹp nằm trong mắt của người ngắm"** và Aristotle lại lưu ý **"chính sự lựa chọn - không phải là chuyện tình cờ - đã quyết định vận mệnh của bạn"**. Nhắc đến tên của ba nhà triết học cổ đại của đất nước Hy Lạp - ba trụ cột của văn minh Hy Lạp cổ đại - là để dẫn đến chuyện thần kỳ của bóng đá. Ở đây là đội tuyển bóng đá Hy Lạp đến từ chiếc nôi của nền văn minh châu Âu, một đất nước nằm ở một vị trí địa chính trị thuận lợi đã hội tụ gần như đầy đủ những điều kiện để tư duy con người có dịp bay bổng, để thoả sức sáng tạo ra những giá trị triết học có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong lịch sử tư tưởng của nhân loại. Liệu có phải vì thế mà đội bóng đá Hy Lạp đã làm nên những điều kỳ diệu trong

lịch sử bóng đá?

Đội bóng đội bóng đá đến từ **"đất nước của các vị thần"** đã làm giới hâm mộ phải sững sốt khi đánh bại nhà đương kim vô địch Pháp bằng bàn thắng ở phút 65 của Angelos Charisteas để lọt vào bán kết. Tiếp đó là đội bóng đầu tiên đã hai lần đánh bại nhà đương kim vô địch và đội chủ nhà Bồ Đào Nha để bước lên ngôi vô địch Euro 2004. Đây là một trong những bất ngờ lớn nhất của giải bóng đá vô địch châu Âu mà đội bóng đá Hy Lạp vốn chưa có mấy tiếng tăm đã làm được.

Mà họ làm được ngay trên mặt đất của sân bóng đá của đất nước Bồ Đào Nha chứ không phải trên dãy núi Rhodope có ngọn núi Olympus – **nhà ở của các vị thần trong truyền thuyết** - cao 2919m so với mặt nước biển! Cơ hội của Hy Lạp đoạt chức vô địch được giới chuyên môn đánh giá chỉ là 1/150. Vậy mà đội bóng ấy đã đăng quang ngôi vô địch để viết nên **câu chuyện thần thoại mới của thế kỷ 21.**

Chiến thắng của Hy Lạp tại Euro 2004 là một trong những bất ngờ lớn nhất của giải bóng đá vô địch châu Âu tiếp sau lễ đăng quang của Đan Mạch tại Euro 1992. Cũng như đội tuyển Hy Lạp, một bất ngờ làm rung động giới hâm mộ bóng đá trên các châu lục khi Đan Mạch – đội tuyển vẫn bị xếp vào "chiều dưới" - đã hạ đo ván Anh trên **"thánh địa" Wembley** trong Euro 1992. Trong trận bán kết của Euro 2020-2021 vừa rồi, gặp lại đối thủ đã từng ôm mối hận bị hạ đo ván ấy, Đan Mạch kiên cường và dẻo dai chiến đấu trong một đội hình gắn kết, uyển chuyển công thủ linh hoạt, giữ vững tỉ số 1-1 với đội tuyển Anh cho đến khi bị quả phạt đền gây tranh cãi ở phút 104.

Trung vệ Pierre-Emile Hojbjerg bức xúc về quyết định thổi phạt đền của trọng tài Danny Makkelie đã thốt lên **"Tình huống thổi penalty đó thật nhắm nhí, nhưng thật khó để nói gì thêm lúc này. Tôi tự hào với màn trình diễn của Đan Mạch, với những người đã đi trên hành trình này. Tôi rất vui khi có thể chiến đấu cùng các đồng đội tại Euro 2021"**. Quả vậy, dù sao thì Đan

Mạch vẫn kịp thắng trận cuối và trở thành đội đầu tiên trong lịch sử Euro vượt qua vòng bảng, rồi **xếp thứ ba chung cuộc**. Không chỉ là sự bức xúc người cầu thủ đã chiến đấu cho đến khi tiếng còi mãn cuộc vang lên, cựu huấn luyện viên Arsene Wenger nhà cầm quân tài ba và được kính trọng cũng như huấn luyện viên nổi tiếng giàu cá tính Jose Mourinho - "**người đặc biệt**" - cũng cho rằng "**Makkelie đã sai làm khi thổi phạt đền Đan Mạch. ...Ở đẳng cấp một trận bán kết Euro, tôi không hiểu nổi quyết định của trọng tài**".

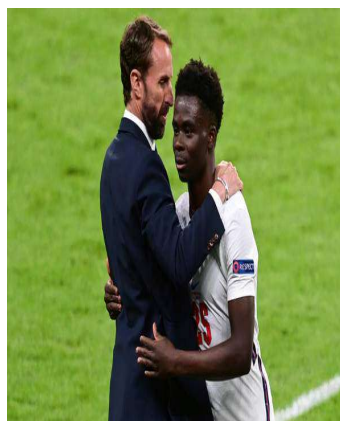
Không thể không nói rằng, những sự kiện như đã diễn ra đã làm giảm đi vẻ đẹp của bóng đá trong con mắt người xem. Đường bóng lắt léo cộng với chút tiểu xảo của Raheem Sterling – cầu thủ được đánh giá là người đá hay nhất và thật sự là người cầm chịch trận đấu - đã có tình ngỡ trong vòng cấm cho dù tác động của Joakim Maehle là không đủ mạnh. Nhưng "ông vua sân cỏ" là người có quyền tối hậu, tiếng còi cất lên là lời phán quyết. Thiếu "**lời phán quyết**" đó sẽ không đó có bóng đá, tuy không thiếu những lời phán quyết sai đưa đến sự hỗn loạn trên sân cỏ. Nhưng rồi trật tự sớm lập lại, cầu thủ lại bị cuốn hút vào cuộc chơi.

Vì vậy, **vẻ đẹp của bóng đá** - suy từ triết lý của Platon – vẫn được thăng hoa thiên hình vạn trạng trong **đôi mắt** của những **người hâm mộ** trên khắp hành tinh. Ở đây tuyệt đối không thể có sự áp đặt, không thể có bóng dáng con mắt cú vọ của nhà độc tài, không thể có những chỉ thị, nghị quyết định hướng cho sự khen chê, thích thú hay ghét bỏ. Không ở đâu có được tính **dân chủ** và sự lựa chọn **tự do** như đôi mắt dõi theo đường lăn kỳ ảo của quả bóng tròn dưới mũi giày tuyệt kỹ hoặc lúng túng của cầu thủ, sự tài hoa dũng cảm hay vụng về bất cẩn của thủ môn.

Christopher Andre Marks, đạo diễn thực hiện bộ phim "King Otto", chia sẻ với *Optus*: "**Mọi người luôn trông đợi điều gì đó từ kẻ yếu hơn và những câu chuyện kiểu này luôn nhắc nhở chúng ta rằng, bất cứ điều gì cũng có thể xảy ra, phép màu có thể xảy ra trong thể thao**".

Phép màu ở đây là sự thể hiện tính đồng đội gắn kết như bóng với hình của **tài năng cá nhân** và **sức mạnh của cả tập thể**. Một đội bóng có được những cầu thủ tài năng trong một đội ngũ gắn kết thành một khối năng động và uyển chuyển, để có thể tạo nên những đường chuyền vượt tuyến hoặc những pha bóng ngắn linh hoạt, biến hóa kiểu "**tiqui-taca**" cộng thêm một chút may mắn, là một đội bóng nhiều khả năng chiến thắng. Nhưng những đội bóng không có ngôi sao nổi bật thì bằng một chiến lược hợp lý và sự gắn kết đồng đội với một quyết tâm của cả tập thể khát khao chiến thắng vẫn có thể tạo nên những đột biến bất ngờ mà đội Ý vừa đăng quang ngôi vô địch và đội Đan Mạch chiếm vị trí thứ ba sau đội Anh tại Euro 2020-2021 là những ví dụ.

Đương nhiên, bất cứ đội bóng nào cũng không thể vượt qua những quy luật nghiệt ngã của bóng đá. Trường hợp quả phạt đền gây tranh cãi nói trên là một ví dụ. Và không thiếu những ví dụ khác trong lịch sử của quả bóng tròn lạnh lùng lăn hoặc bay trên sân cỏ. Ở đó, cay đắng đi liền với sôi sục sống động, hưng phấn đi liền với thất vọng đều diễn ra trên sân cỏ, dù đó là "**thánh địa Wembley**", thủ đô nước Anh, hay **Maracana - "thánh đường" bóng đá của Brazil**, hoặc của những sân cỏ to nhỏ khác trên khắp hành tinh này đang "**trơ gan cùng tuế nguyệt**"... Vì "**đó là...bóng đá**" như Gareth Southgate đau đớn thốt lên trên sân vận động Wembley sau thất bại của cầu thủ trẻ 19 tuổi Bukayo Saka làm tiêu tan khát vọng và danh hiệu của đội tuyển Anh.

Chỉ một cú đá. Quá nghiệt ngã! Nhưng đó cũng lại là..**bóng đá**. Sự nghiệt ngã ấy còn ở những bất ngờ đầy kịch tính dẫn đến những tương phản tàn nhẫn nhưng cũng rất thú vị, tạo nên sự hấp dẫn của bóng đá : bên này reo vui, gào thét, nhảy múa trong khi bên kia thì gục xuống sân với những giọt nước mắt đàn ông. Sự hấp dẫn còn ở những

“giọt nước mắt đàn ông” ấy lại cùng chảy trên đôi mắt người thua cuộc nhưng cũng chảy từ đôi mắt người thắng cuộc.

Rồi cũng từ chuyện của Bukayo Saka, chàng trai người Anh có gốc gác Nigeria, đã bùng lên sự phẫn nộ của cả đội tuyển Anh về làn sóng cực đoan miệt thị Bukayo Saka, Marcus Rashford, Jadon Sancho - các cầu thủ da màu. Họ đã đồng loạt từ chối cuộc gặp với thủ tướng Anh, biểu thị sự phản đối những bình luận mang tính phân biệt chủng tộc của nghị viện Anh, cụ thể là của Bộ trưởng Bộ Nội vụ Anh Priti Patel đã có những bình luận đứng về phía những kẻ lăng mạ các cầu thủ khiến họ phải đáp trả. Trung vệ Tyrone Mings cho rằng, Patel là người xấu vì cố ý biến các thông điệp chống phân biệt chủng tộc của họ thành những động thái chính trị, cho dù chính ông Boris Johnson đã lên tiếng chỉ trích những người tấn công 3 cầu thủ da màu trên mạng. Nhưng dư luận Anh chưa quên Boris Johnson là nhân vật đứng đầu đảng Bảo thủ, đảng có những người có tư tưởng bài xích người da màu và dân nhập cư.

Tờ Independent có bài viết nhấn mạnh: **“Boris Johnson xứng đáng bị ghê lạnh bởi các cầu thủ Anh, ông ta đã đổ dầu vào ngọn lửa phân biệt sắc tộc trong hơn 20 năm qua”**. Chuyện này không mới với bóng đá. Từng có những hành động đẹp như cả hai đội tuyển Anh và Áo cùng quỳ gối giữa sân bóng để phản đối tệ phân biệt chủng tộc. Tuy nhiên không phải mọi chuyện đều xuôi chèo mát mái. Việc quỳ để phản đối tệ phân biệt chủng tộc chưa được sự nhất trí của một số cầu thủ trong một đội, hoặc trong cả một đội bóng nào đó, vì họ cho rằng họ sẽ có cách phản đối tệ phân biệt chủng tộc theo cách của họ.

Hành động quỳ gối để phản đối phân biệt chủng tộc được thực hiện lần đầu tiên vào tháng 8/2016 không từ bóng đá mà từ cầu thủ bóng bầu dục Colin Kaepernick của đội San Francisco ở giải bóng bầu dục nhà nghề Mỹ (NFL). Anh đã quỳ gối và từ chối hát quốc ca sau khi sự kiện hai người da đen bị cảnh sát Mỹ da trắng bắn chết dẫn tới việc nổ ra những cuộc biểu tình chống phân biệt chủng tộc lan rộng trên toàn nước Mỹ.

Thierry Henry, từng là một ngôi sao trong các danh thủ bóng đá, đã phát biểu trên trang CNN rằng, không ít khán giả dường như đã quên mất lý do vì sao các cầu thủ lại thể hiện thông điệp quỳ gối trước mỗi trận đấu: **“Vấn đề nằm ở chỗ mọi người sẽ làm gì để làm cho mọi thứ tốt đẹp hơn? Đó phải là sự bình đẳng. Việc quỳ gối là một thông điệp mạnh mẽ và tất cả biết nguồn gốc của thông điệp ấy”**.

Khi các cầu thủ Anh quỳ gối trong trận giao hữu gặp Áo để bày tỏ quan điểm chống phân

biệt chủng tộc theo phong trào “Black Lives Matter”, nhiều CĐV Anh la ó trên sân. HLV đội tuyển Ý Roberto Mancini nói: **“Điều quan trọng nhất đối với chúng tôi là quyền tự do bày tỏ”**. Trong khi đó, David Alaba, đội trưởng của Áo cho biết đồng đội của anh sẽ chấp thuận quỳ gối. Người ta có lý do để quan ngại điều này tiếp tục diễn ra ở các trận đấu tại EURO 2020 do nước Anh đang cai. Và nếu chuyện đó diễn ra thì sẽ là nỗi xấu hổ của nước Anh trên bình diện quốc tế. Chính vì

vậy trong một tuyên bố, Liên đoàn bóng đá Anh (FA) cảnh báo: **“Chúng tôi muốn rõ ràng một điều là bất kỳ ai đứng sau hành vi ghê tởm thế này sẽ không được đón chào đối với đội tuyển Anh.”**

Không chỉ đội tuyển Anh mà sau chung kết Euro 2021, đội tuyển Đức trong trận giao hữu với Honduras trước thềm Olympic Tokyo, đang có tỉ số 1-1 đã quyết định dừng trận đấu ở phút 85, để phản đối tệ phân biệt chủng tộc của trọng tài Sebastian Coltescu. Khi trọng tài chính đến hỏi để phạt thẻ, ông ta đã miệt thị trợ lý HLV Pierre Webo của CLB Istanbul Basaksehir, chỉ mặt gọi **“gã da đen kia”**, gây ra tranh cãi dữ dội khiến UEFA phải hoãn trận đấu và cho thi đấu lại rạng

sáng hôm sau. Là người từng bị phân biệt chủng tộc, Neymar của Brazil đang là ngôi sao của PSG cũng quyết định ủng hộ CLB Istanbul Basaksehir khiến PSG, đội bóng hàng đầu của Pháp, cũng phải ngừng thi đấu. Cả 2 đội bóng đều rời khỏi sân.

Sức ép của phong trào đấu tranh chống lại tệ phân biệt chủng tộc đang dâng cao khiến cho UEFA lo sợ trọng tài Sebastian Coltescu bị tố cáo là phân biệt chủng tộc có thể từ sang chân tâm lý mà dẫn đến hành động tự tử? Điều này cho thấy, khi một tệ nạn đã gây nên sự phẫn nộ trong đông đảo quần chúng, trở thành phong trào phát triển rộng khắp, thì sức mạnh của nó sẽ đáng sợ như thế nào. Hãy đưa ra đây một trường hợp : **Raheem Sterling, người đã được vinh danh là một trong 100 người Anh da đen có ảnh hưởng nhất.**

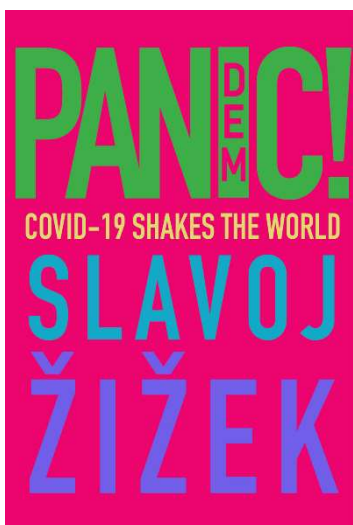
Được sinh ra tại Jamaica trước khi tới Anh vào năm 5 tuổi, chàng trai trẻ Sterling phải chịu đựng những lời phân biệt chủng tộc hàng ngày trên mạng xã hội từ khi xỏ giày thi đấu chuyên nghiệp. Tình trạng này vẫn đang diễn ra ở hiện tại, khi những thành phần quá khích vẫn xúc phạm anh và các đồng đội vì quỳ gối trên sân cỏ để biểu thị thái độ chống phân biệt chủng tộc. Tháng 10/2019, khi khoác áo tuyển Anh đá vòng loại Euro 2020 ở Bulgaria, Sterling phải hứng chịu những lời lẽ phân biệt chủng tộc từ khán đài suốt trận đấu cho dù anh là ngôi sao chạy cánh hay nhất hiện nay, đắt giá nhất EURO 2020 với giá trị lên đến 90 triệu euro. Thậm chí với tệ nạn phân biệt chủng tộc Raheem Sterling cho rằng **“nạn phân biệt chủng tộc còn tệ hơn cả đại dịch COVID-19 thời điểm này”**.

Sterling có lý khi tuyên bố như vậy. Tệ phân biệt chủng tộc không chỉ diễn ra trên sân cỏ và trên khán đài của môn thể thao thu hút đông đảo mọi người, đủ mọi tầng lớp trên hành tinh này, mà còn đầu độc cuộc sống của mọi quốc gia từ đông sang tây, từ bắc xuống nam. Hãy chỉ nói riêng người Việt đang sống ở Singapore trong thời đại dịch Covid. Đài RFA ngày 19.7. 2021 đưa tin: **Làn sóng kỳ thị chủng tộc nhắm vào người Việt đang dâng cao ở Singapore. Tình trạng này diễn ra sau khi một phụ nữ người Việt nhiễm COVID-19 và bị cho là nguồn lây cho nhiều người khác.** Trên mạng xã hội, nhiều người Singapore đã đăng tải và chia sẻ các nội dung có tính phân biệt đối xử, thậm chí là phân biệt chủng tộc, nhắm vào cộng đồng người Việt Nam ở nước này.

Vậy là từ câu chuyện bóng đá, lại phải trở về với câu chuyện nặng đầu mà chàng cầu thủ người Anh gốc Jamaica gọi ra. Khi tuyên bố **“nạn phân biệt chủng tộc còn tệ hơn cả đại dịch COVID-19 thời điểm này”** chàng cầu thủ này đã nói lên một sự thật mà có thể anh vẫn chưa hiểu sâu ý nghĩa của sự so sánh này : xét đến cùng, đại dịch Covid-19 cũng là do con người gây nên cho dù con vi rút ranh ma và xảo quyệt chẳng kém con người. Những bộ óc thông minh của loài người đang tìm ra những giải pháp nhằm hạn chế và tiến tới loại bỏ những tai họa do đại dịch Covid-19 gây ra như đã từng loại bỏ những “đại dịch” đã xảy ra trong lịch sử đó thôi . Một ngày đẹp trời nào đó, khi khắp hang cùng ngõ hẻm, cũng như tại các đô thị nguy nga tráng lệ của mọi quốc gia trên thế giới, mọi người dân đều đã tiêm vắc xin [đương nhiên là loại đáng tin cậy] thì con đại dịch này sẽ lắng xuống và rồi kết thúc cũng như bao đại dịch đã từng xảy ra trong hành trình con người đi tìm một cuộc sống tự do và hạnh phúc. Và rồi cũng thế, di chứng nó để lại chắc sẽ khủng khiếp khó lường. Thì rồi cũng khủng khiếp và khó lường như sự tàn ác, hiểm độc của con người đang thèm khát quyền lực và giết nhau vì quyền lực như đã thấy!

Tôi muốn dẫn ra đây vài ý của Slavoj Žižek, tác giả của cuốn sách xuất hiện rất kịp thời : **“BỆNH DỊCH ! COVID-19 LÀM LUNG LAY THẾ GIỚI” [PANDEMIC! COVID-19 Shakes the World]*** *Cái gì sai với hệ thống của chúng ta, tai họa đã giáng xuống chúng ta không được chuẩn bị bắt chập các nhà khoa học đã cảnh cáo chúng ta từ nhiều năm trước... Phản ứng*

lại mỗi đe dọa do sự bùng phát coronavirus gây ra, thủ tướng Israeli Benjamin Netanyahu ngay lập tức đưa ra sự giúp đỡ và sự điều phối cho nhà chức trách Palestin - không phải từ lòng tốt

và sự trặc ần nhân đạo - mà vì sự thực đơn giản rằng là không thể tách những người Do Thái ra khỏi những người Palestin ở đó, nếu một nhóm bị nhiễm, nhóm kia sẽ cũng bị một cách không thể tránh khỏi. Đây là thực tế mà chúng ta phải chuyển thành chính trị - bây giờ là lúc để bỏ khẩu hiệu “nước Mỹ (hay bất cứ ai khác) trên hết”... Như Martin Luther King diễn đạt hơn một nửa thế kỷ trước: **“Tất cả chúng ta có thể đến trên những con tàu khác nhau, nhưng bây giờ chúng ta trong cùng chiếc thuyền.”**... Iraj Harirchi, thứ trưởng bộ y tế Iran thì lưu ý thêm: **“Virus này là dân chủ, và nó không phân biệt giữa người nghèo và giàu hay giữa chính khách và một công dân thường”**.

Nhưng vì vắc-xin là công nghệ dựa trên sự tin cậy, việc chấm dứt bệnh bại liệt [trước đây] tiếp tục phụ thuộc vào việc **duy trì niềm tin** vào các các cấu trúc quốc gia và quốc tế mà qua đó nó được chuyển giao. Bất cứ nơi nào niềm tin thường mong manh đó bị rạn nứt hoặc suy giảm, tỷ lệ tiêm chủng có thể giảm xuống mức nghiêm trọng, nhường chỗ cho bệnh bại liệt có nguồn gốc từ vắc-xin, vốn phát triển mạnh ở những quần thể cư dân được tiêm chủng một phần.

Gabriel Leung nhà dịch tễ học y tế công cộng của Hồng Kông thì lưu ý rằng : **“Thứ nguy hiểm nhất đang làm ngày nay ở Trung Quốc là để tin nghiêm túc vào ý thức hệ chính thống của chính nhà nước. Trung Quốc bây giờ đang trả giá cho một lập trường như vậy: “Đại dịch coronavirus có thể lan ra khoảng hai phần ba dân số thế giới nếu nó không thể được kiểm soát,” “Nhân dân cần có sự tin tưởng và sự tin cậy vào chính phủ của họ trong khi cộng đồng khoa học tính toán những sự bất trắc của đợt bột phát mới,”** ông nói, **“và tất nhiên, khi bạn có truyền thống xã hội mà tất cả tin giả và tin thật bị trộn lẫn và rồi là “zero sự tin cậy”, thì là bạn chiến đấu chống dịch bệnh đó thế nào? Bạn cần sự tin cậy thêm, một tinh thần đoàn kết thêm, một ý thức thiện chí thêm, mà tất cả những cái đó thì đã cạn kiệt hoàn toàn”**.

Lí Văn Lượng, bác sĩ đầu tiên phát hiện ra bệnh dịch coronavirus đang diễn ra và đã bị các nhà chức trách kiểm duyệt, là một anh hùng thật của thời đại chúng ta, cho nên không ngạc nhiên cái chết của ông đã gây ra sự giận dữ lan rộng. Nhà báo Verna Yu ở Hồng Kông bình luận rất sâu sắc: **“Nếu giả như Trung Quốc coi trọng tự do ngôn luận, sẽ không có khủng hoảng coronavirus nào.... Các quyền con người ở Trung Quốc có thể có vẻ ít liên quan đến phần còn lại của thế giới, nhưng như chúng ta đã thấy trong khủng hoảng này, thảm họa đã xảy ra khi Trung Quốc cản trở các quyền tự do của các công dân của họ.”**

Vậy là, một lần nữa chàng cầu thủ da màu Raheem Sterling lại có lý. Đại dịch coronavirus được xem là **thiên tai** kia thật là đáng sợ, nhưng xét đến cùng, nó không đáng sợ bằng **nhân tai**. Vì chính con người, nếu không là kẻ gieo rắc thiên tai, thì động cơ và cơ chế quy định hành động con người làm chậm sự khắc phục thiên tai, thậm chí đẩy tới sự lan rộng khốc liệt của nó mà nguồn gốc sinh ra nó là Vũ Hán ở Trung Quốc.

Trong cuốn sách tiếp theo của cùng một tác giả mà tôi đã trích dẫn ở trên **“Đại dịch-Biên niên sử của một thời đã mất, (Pandemic! 2 – Chronicles of a time lost)**, Slavoj Žižek đã ghi rõ ở đầu sách: **“Tặng tất cả những người mà cuộc sống hàng ngày của họ khốn khổ đến mức họ bỏ**

*Nguyễn Quang A dịch

qua Covid-19, coi nó như một mối đe dọa tương đối nhỏ". Trong cuốn sách đó, tôi đọc thấy một luận điểm đáng chú ý : *"Chỉ bây giờ chúng ta buộc phải chấp nhận rằng chúng ta đang bước vào một thời đại mới trong đó chúng ta sẽ phải học để sống với virus. Tình hình là bỏ ngõ, không có dấu hiệu rõ ràng nào về đại dịch sẽ theo hướng nào—hay, như nhà virus học Đức Hendrik Streeck diễn đạt một cách súc tích: Không có "làn sóng thứ hai hay thứ ba—chúng ta đang trong một làn sóng vĩnh cửu."*

Cũng vậy cho mối liên kết giữa Covid-19 và các cuộc phản kháng chống chủ nghĩa phân biệt chủng tộc nổ ra khắp thế giới. ...Những người da Đen (và những người ủng hộ họ) không đòi chỉ sự sống sót đơn thuần, họ đang đòi để được đối xử với nhân phẩm, như các công dân tự do và bình đẳng, và vì điều này họ sẵn sàng mạo hiểm rất nhiều, đôi khi kể cả mạng sống của họ. Đó là vì sao họ tụ tập để phản kháng ngay cả khi nó làm tăng rủi ro lan truyền hay nhiễm Covid-19".

Vậy đó, chàng câu thủ nọ, từ sự phân biệt chủng tộc đã [vô tình?] đưa ra một mệnh đề hàm chứa một *suy tư triết lý* về đời sống thực anh ta đã trải nghiệm. Sẽ là không ngoa khi đối chiếu suy tư nói trên với luận điểm của Slavoj Žižek : *"Trong chừng mực nào đó, trong việc đề xuất làm thế nào để giải quyết cuộc khủng hoảng, tất cả chúng ta đều phải trở thành các triết gia"*. Luận điểm này được dựng nên từ một nền tảng đúng, vì *"sự thật trong triết học có nghĩa là khái niệm và hiện thực bên ngoài phù hợp với nhau"*, điều mà Hegel đã chỉ ra.

Chỉ có điều, đó là những mệnh đề được dẫn ra trong suy ngẫm về chuyện bóng đá. Lấy hiện thực của cuộc sống để đối chiếu với những vấn đề của bóng đá lại quá vênh nhau. Hãy trở lại với "lời phán quyết" của *"ông vua sân cỏ"* đến lời phán quyết của "ông vua" đang *"ngồi trên đầu thiên hạ"* có sự vênh nhau một trời một vực! Lời phán quyết của *người cầm còi* trên sân cỏ không thể so sánh với lời phán quyết của *"người cầm quyền"*.

Cho dù ngôn từ của bóng đá có khi được vận dụng khá linh hoạt, điều ấy nói rằng : quả bóng tròn lăn trên sân cỏ đã lăn sâu vào tâm tình con người. Khi Bí thư Thành ủy TP HCM Nguyễn Văn Nên phát biểu rằng: *"Chúng ta đã bị thủng lưới từ một trường hợp phạm luật đặc biệt nghiêm trọng."*[BBC. 31.5.2021] thì nhà chính trị đã vận dụng ngôn từ và khái niệm của bóng đá vào việc phòng chống đại dịch Covid-19. Từ chuyện "thủng lưới" ấy mà hiện nay thành phố này đang lao đao vì đại dịch Covid-19

Lời phán quyết của *người cầm còi* trên sân cỏ, nếu thối sai thì nhất thời có thể gây bức xúc cho cầu thủ, rối loạn chút ít trên sân cỏ, rồi đầu lại vào đấy. Vì cầu thủ biết luật chơi, trọng tài cũng vậy. Luật luôn được thể hiện một cách nghiêm túc, nếu lẫn lộn, trọng tài rút còi đá bóng và cầu thủ bỏ bóng cướp còi, thì... không có bóng đá. Vì thế mà cả hai bên đều phải biết tôn trọng nhau. Lời phán quyết của *"người cầm quyền"* lại rất khác, đặc biệt là *"người cầm quyền" của thể chế độc tài phản dân chủ với quyền không được kiểm soát*, tha hồ vừa đá bóng vừa thổi còi

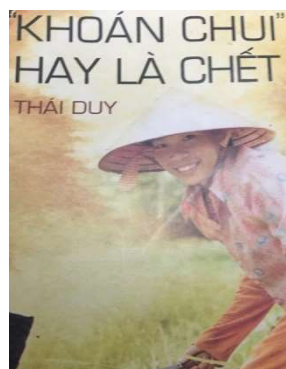
Từ chuyện "thủng lưới" ấy mà đến ngày 26.7.2021 TPHCM có 5155 ca bị mắc covid-19. Số ca mắc covid-19 tăng nhanh và nhiều tử vong là vì khả năng biến chứng nặng của chủng Delta lây lan rất nhanh. Phải chăng đó là những mệnh lệnh đưa ra dẫn đến những giải pháp ứng phó với biến chứng Delta chưa phù hợp, thậm chí là sai lầm! Vậy thì, liệu có phải tp Hồ Chí Minh đã "thủng lưới" liên tục bởi những *"lời phán quyết"* sai lầm?

Tại phiên khai mạc Quốc hội khóa 15 ngày 20.7.2021 người đứng đầu bộ máy quyền lực đã phán rằng: *...cả nước đang hân hoan, phấn khởi trước thành công rực rỡ của Đại hội toàn quốc lần thứ 13 của Đảng và kết quả tốt đẹp của cuộc bầu cử đại biểu Quốc hội khóa 15 và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021- 2026"*. Ông ta không biết rằng cuộc chiến chống Covid-19 đã vỡ trận, dân tình đang lao đao, khôn khó vì cuộc sống bị đảo lộn, đặc biệt là người nghèo, những tiểu thương đang bị cấm chợ, những người buôn thúng bán bưng đang điều

đứng, những gói “cứu trợ” chưa đến kịp với những gia đình thiếu gạo. Ông không hiểu gì về cuộc sống thực của người dân, những cuộc “tiếp xúc cử tri” của ông đã được chọn lọc để ông chỉ nghe những lời tán tụng bốc thơm nịnh thái. Cho nên ông “**hân hoan phấn khởi trước thành công rực rỡ**” vì đã dậm đạp lên Điều lệ Đảng như đã từng dậm đạp lên Hiến Pháp để thêm một lần nữa ngồi vào cái ghế mà ông từng ngắt ngưỡng ngồi hai nhiệm kỳ rồi. Và chắc chắn rằng ông không hiểu hoặc cố tình lờ đi chuyện lãn sóng thứ tư của đại dịch ập đến, là do bất chấp cảnh báo của các nhà khoa học và những người lãnh đạo có trách nhiệm, rồi việc ồ ạt những chào mừng, những lễ hội cuối tháng tư, đầu tháng năm và cuộc bầu cử tập trung đông người. Ông lấy mục tiêu chính trị để chứng minh là dưới “triều đại” của ông “đất nước ta chưa bao giờ có được tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay”. Ông ta không hiểu rằng một con ếch cố tự thổi bụng mình cho to bằng con bò trong truyện cổ tích thì sẽ thế nào!

Trong bài viết gần đây trên RFA 1.7.2021, TS Phạm Quý Thọ nói rõ chiếc bẫy “chế độ tài đức” cũng đang được giăng “chắc chắn” ở “Việt Nam xã hội chủ nghĩa”, đó là tình trạng bất bình đẳng liên quan đến bằng cấp. **Tầng lớp xã hội này xuất thân từ “chế độ tài đức” trở thành nhóm xã hội bá chiếm cả kiến thức, quyền lực và tiền bạc, đang truyền lại những đặc quyền của nó cho các thế hệ con cháu, giống như tầng lớp quý tộc xưa... Bẫy “chế độ toàn trị tài đức” nằm trong cái bẫy lớn hơn đó là ý thức hệ. Tia lửa nhỏ “khai dân trí” Phan Châu Trinh vờ loé lên đã bị dập tắt. Biết đến khi nào mới có kỷ nguyên khai sáng ở Việt Nam!**

Ấy vậy mà trong lời “giáo huấn” tại phiên khai mạc Quốc Hội ngày 20.7.2021 ông ta vẫn quen thói “**kiêu ngạo cộng sản**”, vẫn luận điệu quen thuộc về “**sự lãnh đạo sáng suốt**”, và “**sự lãnh đạo tuyệt đối**”..Ông quên mất rằng, sự lãnh đạo ấy đã vấp phải những sai lầm nghiêm trọng như thế nào, có lúc đã đưa đất nước đến bên bờ vực thẳm của sụp đổ nếu không có sự sửa sai của những bộ óc tỉnh táo dẫn đến Đại hội VI mà sau đó, ông là người ngoan cố nhất, từ Đại hội X đến Đại hội XI, đã kìm hãm và kéo lùi việc phát huy tư tưởng của Đại hội VI bằng nhiều thủ đoạn. Điều này tôi đã có dịp trình bày trong “**Mệnh mông Thế sự để gió cuốn đi số 98**”, về sự khuất tất trong vấn đề “**Cương lĩnh 91**” xin không nhắc lại. Chỉ muốn nói thêm một chuyện để làm sáng tỏ thêm những huyền hoang lộ bịch của thói kiêu ngạo nói trên.

Tôi vừa nhận được cuốn sách “**Khoán chui hay là chết**” của nhà báo Thái Duy, người bạn vong niên chí thân của tôi. Anh hơn tôi đến hơn 10 tuổi, năm nay đã 96, vui vẻ nói “**anh là người đứng đầu danh sách những người gửi biểu sách, thế mà tuổi già lắm cảm quên mất địa chỉ và cả số điện thoại của anh nay mới hỏi được, vợ ra bưu điện gửi chuyển phát nhanh cho anh, đọc xong gửi cho tôi nhận xét nhé**”. Cứ hình dung hình ảnh ông già đã gần chạm đến tuổi 100 lồm cồm ngồi xe ôm ra bưu điện gửi sách mà lòng rung rung, tôi xúc động lật ra đọc. Cuốn sách tập hợp những bài đã đăng trên báo Đại Đoàn Kết mà tôi đã đọc và đã có dịp trao đổi với anh.

Nay xin dẫn ra một số dòng : “**Thoạt nghe tưởng như hết sức phi lý nhưng lại là sự thật... Chỉ sau vài vụ lúa, “khoán việc” đã bộc lộ mọi khuyết điểm. Năng suất sản lượng lúa giảm sút dần ..với người nông dân còn khoán việc còn đói khổ, khoán việc là nguồn gốc của nhiều tiêu cực trong các hợp tác xã. Đảng và Nhà nước lại khác hẳn, coi khoán việc là cơ chế quản lý duy nhất đúng đắn và từ đánh giá này, các bộ, ban, ngành xây dựng các chính sách, luật lệ về hợp tác hóa ...Khoán việc được gắn với ý thức hệ, đảng viên ở nông thôn dính líu đến cách làm ăn nào khác ngoài khoán việc đều bị quy chụp là sai đường lối, mất lập trường.. [tr.5].**

Một số cán bộ về hợp tác xã nói với đảng viên cơ sở “**Đòi loại bỏ khoán việc, nếu thế thì đốt hết sách Mác -Lênin hay sao? Hoặc “Bỏ khoán việc thế thì bỏ đảng à”**. Trên sách báo và bài giảng trong các lớp chính trị cũng đưa ra cơ sở lý luận để chứng minh chủ nghĩa Mác-Lênin không chấp nhận khoán khoán hộ trong nông nghiệp. ... “**Đời cha đến đời con khổ vì khoán việc đành phải làm chui, thế mà lại bị quy chụp tội to qua, đảng viên cơ sở ở Nghệ Tĩnh uất ức đã nói : Hoặc là con cháu của Mác, hoặc là chú bác với bọn phản động, thế thôi, đời quá phải “chui”, còn đúng sai hạ hồi phân giải”**. [tr.16,17]

“**Mấy đứa mới bầu lên chúng nó tốt lắm, trong sạch lắm, thế nhưng nay mai chúng nó có lại hóa ma, hóa quỷ nữa không thì chưa rõ** “ Bà Nghĩ đã ngoài 60 tuổi...ngồi bàn thần một lúc mới lại hỏi tôi : **Cái thứ thiên tai này liệu có trừ được không, đồng chí? “Thiên tai**, tôi cứ suy nghĩ hoài về cách định nghĩa của bà mẹ này và của mấy chị tôi gặp ở xã Vinh Quang, một thứ thiên tai mới: ...**nó không có mùa như lụt, như bão, như hạn hán, đảng này nó đục khoét quanh năm từ hạ sang đông**...Tại một sân kho một xã thuộc huyện Tiên Hải, một ông già vừa nói với tôi vừa chỉ đồng lúa cao chưa đập, vàng ươm : “**Lúa năm nay cũng khá ông ạ...Nhưng khéo lại mất mùa trên sân, ông ạ**”...**Cán bộ xã, xóm vừa hay nhập hàng tiền, thóc của hợp tác xã vừa rượu chè ăn uống, đãi đằng khách khứa...tới mùa chia phần hoa lợi cho xã viên mỗi nhà chẳng còn bao nhiêu. Chẳng bão, chẳng lụt mà cũng quá mất mùa, mất mùa trên sân !** [tr.84,85]

Mới tháng trước tôi bám xe máy đồng chí tuyên huấn tỉnh về quê...không may tới đầu xóm gặp một cái rãnh mới đào xe không qua nổi. **Mấy bà con xã viên đang đập đất gần đường đến giúp chúng tôi...Qua được rãnh nước, ngắm nghía chiếc xe sơn màu xanh nhạt, bà con đổ nhau : Lợn hay gà nào? Gà thì đứt đuôi rồi nhưng cũng có khi lợn chưa biết chùng. Trại đang có con lợn trên dưới 20 cân, xe này “luych” lắm. Bên ông Tâm cũng đang có khách, nghe nói của Bộ Giáo dục...Hai đám khách thì khéo lợn thật.** [tr.88] Trong bữa chén với “con lợn ngọt nhét 20 cân”, no cơm ấm cật rồi chắc các vị “quyền chức” vừa chuyênh choáng hơi men vừa “**hân hoan phấn khởi trước thành công rực rỡ**” mà khẳng định “**lập trường kiên định Chủ nghĩa Mac-Lênin**”. Trong đầu tôi cứ ong ong câu hỏi của bà cụ ở Thái Bình “**cái thứ thiên tai này liệu có trừ được không đồng chí ?**”. Cái thứ “**thiên tai**” này chắc nhà báo phải đề nghị những người lãnh đạo như ông Trọng trả lời.

Thế là, thêm một lần nữa cản trở lại với chàng cầu thủ bóng đá Raheem Sterling khi anh quyết liệt cho rằng “**nạn phân biệt chủng tộc còn tệ hơn cả đại dịch COVID-19 thời điểm này**”. Danh thủ chạy tiền đạo cánh đất giá nhất hiện nay đã vô tình (hay hữu ý?) đưa ra một nhận định có tầm khái quát mà Slavoj Žižek, như đã dẫn: “**Trong chừng mực nào đó, việc đề xuất làm thế nào để giải quyết cuộc khủng hoảng, tất cả chúng ta đều phải trở thành các triết gia**”.

Cũng có thể như vậy. Nhưng có khi, những người quanh năm chân lấm tay bùn rơi từ cuộc sống đó mà rút ra cái triết lý của những người chân đất đã dám phá tung cái xiềng của những “**lời phán quyết**” sai lầm, lại phải “**chui khổ chui sỏ từ đời cha đến đời con, chui suốt 20 năm. Để rồi từ đó “nhìn ra cái mới ...kiên trì khoán sản phẩm, khoán hộ lại là những người ít học..còn bằng mọi giá duy trì cái cũ, dùng quyền lực áp đặt cách làm ăn lỗi thời...là những người có chức, có quyền, được học nhiều...**” [tr. 4].

Chuyện **dân chủ, tự do và tôn trọng luật** một cách nghiêm túc giữa “ông vua sân cỏ” **cầm còi** với lời phán quyết của tên độc tài **cầm quyền** khác xa một trời một vực. Vì “**chuyên quyền là tội ác dài lâu**” như đại văn hào V.Hugo đã cảnh báo. Còn vị Tổng thống thứ 9 của nước Mỹ thì ngao ngán mà than rằng: “**Chẳng có gì tồi bại hơn, chẳng có gì mang sức tàn phá ghê gớm hơn trong bản tính tốt đẹp và cao quý nhất của chúng ta hơn là nắm trong tay quyền lực không giới hạn**”. Tuy vậy, cũng nên nhắc lại lời nhắc nhở của nhà khai sáng Thomas Paine:

“**Sức mạnh và thế lực của sự chuyên quyền nằm cả trong sự sợ hãi bị chống đối**”.

Điều này đang diễn ra trước mắt bàn dân thiên hạ. Ai **chống đối** và ai **bị chống đối**? Thì **đảng viên cơ sở ở Nghệ Tĩnh uất ức đã nói: Hoặc là con cháu của Mác, hoặc là chú bác với bọn phản động, thế thôi, đòi quá phải “chui”, còn đúng sai hạ hời phân giải**”. Ai phân giải? Cuộc sống! **Sự vận động của cuộc sống** sẽ tự **phân giải**.

Ngày 27.7.2021